

برنامه عملیاتی بخش سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

برای ارتقاء جایگاه آموزشی (عمومی و تخصصی)، پژوهشی و خدمت رسانی به جامعه

مقدمه:

بخش سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی در سال 1381 با هدف تربیت نیروی متخصص در امر پیشگیری از بیماریهای دهان و دندان و برنامه ریزی و مدیریت در بخش سلامت دهان در کشور و با پذیرش 9 دانشجوی پی اچ دی به صورت مشترک با دانشگاه هلسینکی فنلاند شروع به کار کرد. دوره دوم دانشجویان پی اچ دی، شامل 10 نفر و به صورت داخلی در سال 1386 پذیرفته شد که از این میان 4 نفر در دوران تحصیلی خود با حضور در دانشگاههای برجسته دنیا، از تجربه اساتید بین المللی در پایان نامه خود استفاده کردند. از سال 1390 تا 1393، سالانه دو دانشجوی پی اچ دی پذیرفته شدند که از این میان یک دانشجو توانست در طول زمان تحصیل دوبار از موقعیت خارج از کشور استفاده کند. در سال 1395 پذیرش دانشجوی پی اچ دی انجام نشد. به طور کلی در دوره پی اچ دی برای برگزاری واحدهای درسی، از اساتید داخل و خارج از دانشکده استفاده می شود و پایان نامه به راهنمایی اساتید باتجربه بخش و کمک گرفتن از مشاوران خارج از دانشکده برگزار می گردد.

در متن حاضر سعی می شود در بخش های مختلف به بررسی مسؤلیتهای گروه سلامت دهان، منابع انسانی و فیزیکی، و عملکرد این گروه در سالهای اخیر پرداخته شود.

در حیطه آموزش عمومی، جایگاه و سهم رشته سلامت دهان در سالهای اخیر به خصوص با اجرایی شدن کوریکولوم جدید تغییرات چشمگیری داشته است و تعداد واحدهای درسی نظری و عملی بسیار افزایش یافته است.

فعالیت‌های بخش سلامت دهان و دندان پزشکی اجتماعی:

❖ آموزش عمومی

ارائه واحدهای درسی زیر در سال تحصیلی گذشته:

- ۱- سلامت دهان و جامعه (۱/۵ واحد نظری و ۰/۵ واحد عملی) ترم ۱
- ۲- پوسیدگی شناسی (۲ جلسه از ۱ واحد نظری) ترم ۴
- ۳- سلامت دهان نظری ۱ (۱ واحد) ترم ۵
- ۴- سلامت دهان عملی ۱ (۱ واحد) ترم ۵
- ۵- سلامت دهان عملی ۲ (۱ واحد) ترم ۷
- ۶- سلامت عملی ۳ (۱ واحد) ترم ۱۲
- ۷- بهداشت دهان و دندان (۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی) دانشکده بهداشت
- ۸- نگارش علمی (کارگاهی، هفته ای سه ساعت) ترم ۹
- ۹- روش تحقیق ۱ (کارگاهی، هفته ای سه ساعت)
- ۱۰- روش تحقیق ۲ (کارگاهی، هفته ای سه ساعت)

SWOT در حیطه آموزش عمومی

Strengths - کتاب ملی با مدیریت و مشارکت اعضای هیات علمی این بخش تألیف شده است. رفرنس های خوبی وجود دارد. امکان آموزش در عرصه هست. دانشجویان با هوش هستند.

Weaknesses - جا نیفتادن دروس بخش به عنوان دروس مهم و ضروری برای دانشجویان. عدم هماهنگی ها در عرصه. کوریولوم حجیم. مشکل بودن تغییر روش ها و فصول آموزشی برای اساتید - کادر بخش بخصوص برای واحدهای عملی کم است. نظارت کم است. نوپا بودن رشته و کم سابقه بودن اساتید

Opportunities - استفاده از منابع و کمک معاونت بهداشتی. حمایت ریاست دانشکده. امکان جذب منابع مالی. امکان جذب نیروی انسانی. در اختیار داشتن دانشجویان در ترم های متوالی. فراهم بودن امکان مداخلات در عرصه با توجه به طرح تحول نظام سلامت. دغدغه جامعه برای هزینه های دندان پزشکی و لزوم پیشگیری

Threats - مشکل کار در عرصه به صورت بیتوجه بخصوص در شهرستان و برای متاهلین. نگرش غیر دقیق مسوولان دانشکده و وزارتخانه از ماهیت و وظایف رشته سلامت دهان

اهداف و برنامه ها:

آموزشی عمومی:

هدف کلی: ارتقاء آموزش عمومی در حیطه سلامت دهان و دندانپزشکی جامعه نگر

هدف اختصاصی ۱: افزایش جذابیت درس جامعه نگر در برنامه آموزشی دوره دندانپزشکی عمومی

فعالیت ها:

- بررسی مجدد برای جلوگیری از ارائه مباحث تکراری
- استفاده از متد های آموزشی جدید
- افزایش مشارکت دانشجویان در یاد گیری
- گرفتن فید بک از دانشجویان

هدف اختصاصی ۲: بهبود برونداد یادگیری در برنامه آموزشی

فعالیت ها:

- جذب هیات علمی متخصص و علاقه مند به تدریس
- افزایش سطح علمی اساتید در مورد روش های آموزشی و ارزیابی
- استفاده از رویکردهای تحلیلی و بحث و استقرار در آموزش
- استفاده از آموزه های تئوری در بخش واحد های عملی

هدف اختصاصی ۳: بهبود آموزش عملی دانشجویان در راستای فعالیت جامعه

فعالیت ها:

- توسعه فیلد ها به مناطق خارج از شهر و زیر گروه های جمعیتی و شبکه بهداشتی
- اضافه کردن بخش برنامه ریزی برای ارتقاء سلامت دهان جامعه
- ارتباط بیشتر با معاونت بهداشتی در راستای آماده سازی دانشجویان برای طرح دوره عمومی
- بهبود نظارت بر کار دانشجویان در عرصه
- فراهم کردن شرایط کالیبراسیون دانشجویان در برنامه عملی

پیش نیازهای لازم برای اجرای فعالیت ها:

- جذب نیروی هیات علمی پی اچ دی برای تدریس واحدهای نظری و عملی
- امکان بیتوته در شهرستان نزدیک برای فعالیت در جامعه
- همکاری و هماهنگی بیشتر با امور اداری و آموزش دانشکده برای برنامه ریزی فیلد
- جذب دندانپزشکان عمومی برای همراهی و نظارت در فیلدها

❖ آموزش تخصصی

با حضور همزمان ۶ دانشجوی پی اچ دی در ترم های مختلف و اضافه شدن حداقل ۲ نفر در ترم جدید، تعداد ۸ دانشجوی پی اچ دی در بخش حضور دارند که ۴ نفر از آنان با دو استاد راهنمای باتجربه و مشاوره سایر اساتید بخش به انجام امور پژوهشی پایان نامه مشغول هستند. ۴ نفر دیگر در ترم های قبل از امتحان جامع، برنامه آموزشی و کلاسی بسیار سنگینی دارند که توسط اساتید بخش یا هماهنگی با اساتید خارج از دانشکده ارائه می شوند. با توجه به مشغله زیاد اساتید در بخش آموزش عمومی و کم بودن تعداد اساتید باتجربه پژوهشی زیاد در بخش متاسفانه در بخش تخصصی، تعداد مقالات قابل توجه نبوده و در این بخش نیازمند استفاده از اساتید با تجربه هستیم. در سال گذشته، ارائه واحد های درسی زیر توسط اساتید بخش انجام شده است:

- ۱- جمعیت شناسی (۱ واحد نظری)
- ۲- جامعه شناسی سلامت (۱ واحد نظری)
- ۳- نظام ارائه خدمات سلامت در ایران و جهان (۱ واحد نظری)
- ۴- نظام ارائه خدمات سلامت دهان در ایران و جهان (۱ واحد نظری)
- ۵- دندانپزشکی پیشگیری (۳ واحد)
- ۶- دندانپزشکی تکمیلی (۲ واحد)
- ۷- سلامت عمومی (۳ واحد)
- ۸- مشارکت در کارگاه روش تحقیق برای دستیاران
- ۹- ژورنال کلاب هفتگی
- ۱۰- برگزاری کارگاههای توانمند سازی از جمله آمار

SWOT در حیطه آموزش تخصصی

Strengths: جایگاه اول و خوبی در آموزش تخصصی در کشور داریم. دانشجویان با رتبه برتر در این دانشگاه پذیرفته می شوند.

Weaknesses: کادر هیات علمی در مرتبه استادی و دانشیاری به تعداد محدودی است. برنامه کار در عرصه برای دانشجویان پی اچ دی نداریم. پلن تحقیقاتی مشخص بخش نداریم. شرایط مکفی با اطلاع قبل برای فارغ التحصیلی نداریم (جدیت بخش کافی نیست). رفرنس خوانی نداریم. ژورنال کلاب ضعیف است. نقص در کوریکولوم تخصصی .

Opportunities: امکان برقراری ارتباط با اساتید خارجی در تدریس و پژوهش برای رزیدنت ها.

Threats: موقعیت خاص برخی دانشجویان- بودجه کم پژوهشی برای رزیدنت ها. محدودیت های متعدد غیر علمی برای پذیرش مقالات تولید ایران

اهداف و برنامه ها:

آموزشی تخصصی:

هدف کلی : ارتقاء سطح آموزشی و پژوهشی دستیاران

هدف اختصاصی ۱ : ارتقاء سطح آموزش دستیاران

فعالیت ها:

- جذب همکاری اساتید صاحب نام هر رشته در تدریس دروس مرتبط
- ارتقاء کیفیت ژورنال کلاب
- باز خوانی کتب مرجع به صورت فعال

هدف اختصاصی ۲ : ارتقاء سطح پژوهش دستیاران

فعالیت ها :

- تعیین و تبیین حداقل های پژوهشی دستیاران در ابتدای ورود
- تعیین و تبیین قوانین داخل بخش مربوط به پایان نامه
- تسهیل در تبدیل پایان نامه های و PhD به طرح پژوهشی دانشکده
- تعیین خط مشی تحقیقاتی اساتید با تجربه به جهت داشتن لیست موضوعات پایان نامه مربوطه برای پیشنهاد به دستیاران
- بحث و نقد کافی اساتید در هنگام تعیین موضوع پایان نامه و تعیین عناوین مقالات در ابتدا
- استفاده از اساتید خارجی از مرحله تدوین پروپوزال تا دفاع
- کمک در مشاوره آماری و ادیت انگلیسی مقالات
- دآوری داخلی مقالات و سخنرانی ها پیش از سابمیت کردن
- اختصاص دادن وقت مشخص اساتید بصورت منظم جهت نظارت بر کار دستیاران
- برقراری جلسات منظم گزارش دهی ماهانه به سرپرست تخصصی در مورد فعالیت های دستیاران
- جذب دانشجویان پی اچ دی خارجی با سابقه پژوهشی مناسب به صورت ناپیوسته

هدف اختصاصی ۳ : افزایش توانمندی دستیاران در برنامه ریزی سلامت دهان جامعه

فعالیت:

- اضافه کردن پروژه طراحی ارتقاء سلامت گروه جمعیتی در قالب واحدهای عملی پیشگیری با نظارت اساتید

پیش نیازهای لازم برای اجرای فعالیت ها:

- جذب نیروی هیات علمی با سابقه پژوهشی بالا
- آزاد سازی وقت اساتید گروه (از آموزش عمومی) برای مشارکت در تربیت دستیاران
- آوردن اساتید مطرح خارج از کشور به صورت دوره های کوتاه مدت جهت ارتقاء پژوهشی دستیاران
- تامین بودجه پروژه های پایان نامه پی اچ دی
- تسهیل استفاده از اساتید مشاور خارج از دانشکده مرتبط با موضوع

❖ فعالیتهای پژوهشی

در طی ۱۰ سال گذشته، تعداد بیش از ۲۰۰ مقاله از بخش سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی چاپ شده است که لیست آنها به پیوست آمده است.

SWOT در حیطه پژوهش:

Strengths: در زمینه روش تحقیق کادر مجربی داریم.

Weaknesses: تعداد کم مقالات علیرغم توانمندی بالای اعضای هیات علمی. طرح تحقیقاتی کم- وقت ناکافی هیات علمی برای پژوهش. اساتید با سابقه پژوهشی کم. تعداد اساتید دانشیار و استاد کم است. عدم review دقیق داخلی مقالات- ساپورت ناکافی در ادیت انگلیسی و آماری- مشخص نبودن اولویت های پژوهشی اساتید.

Opportunities: استفاده از پتانسیل دانشجویی و رزیدنتی در پژوهش و مقالات- استفاده از data base های کشوری موجود. دسترسی به مدارس و شبکه- استفاده از اساتید خارج از بخش- ارتباطات با منابع قدرت دندانپزشکی کشور

Threats: بودجه پژوهشی کم است، واحدهای درسی در حال افزایش است. روند سخت و طاقت فرسای تصویب طرح های پژوهشی. بستر نامناسب گرفتن پایان نامه برای اساتید جوانتر

اهداف و برنامه ها:

پژوهشی:

هدف کلی: ارتقاء برونداد پژوهشی بخش COH

- هدف اختصاصی ۱: افزایش تعداد مقالات بخش

فعالیت ها:

- مشخص کردن پلان تحقیقاتی اساتید با تعیین عنوان پروژه های پایان نامه عمومی و تخصصی
- دقت در تعیین عنوان پایان نامه ها از جهت اقبال پذیرفته شدن مقالات
- انجام پایان نامه های ادامه دار برای افزایش اعتبار طراحی پژوهش
- استفاده از واحدهای درسی و پتانسیل دانشجویی بخصوص دانشجویان علاقمند برای انجام تحقیقات
- دادن پروپوزال طرح تحقیقاتی

هدف اختصاصی ۲: افزایش کیفیت مقالات بخش

فعالیت ها:

- برقراری ارتباطات خارجی برای همکاری در نوشتن مقالات

بیش نیازهای لازم برای اجرای فعالیت ها:

- تسهیل در گرفتن پایان نامه برای اساتید جوان بخش
- ایجاد انگیزه های مناسب در اساتید جهت انجام امور پژوهشی
- تسهیل تصویب طرح های تحقیقاتی
- آزدسازی وقت اساتید برای فعالیت های پژوهشی

❖ خدمت به جامعه (کار در عرصه)

۱- اساتید گروه در طی ۱۰ سال گذشته به صورت فعال در وزارت بهداشت همکاری داشته اند.

۲- در قالب برنامه واحد های عملی جامعه نگر از ابتدای تاسیس گروه سلامت دهان در هر ترم خدمات معاینه و ارزیابی وضعیت سلامت دهان و آموزش مسواک و نخ دندان در گروه های مختلف جمعیتی اعم از دانش آموزان مدارس، سالمندان و برخی گروه های خاص مثل کم توان ذهنی، کودکان نابینا، کودکان کانون اصلاح و تربیت و بیماران بیمارستان روانی انجام شده است.

۳- به طور مشخص در سال گذشته و در راستای همکاری با طرح تحول نظام سلامت، در ترم مهر سال تحصیلی ۹۵-۹۴ به پنج مدرسه ابتدایی در منطقه تهرانپارس مراجعه شده و برای ۳۲۲۲ نفر دانش آموزان این مدارس خدمات: معاینه و ثبت اطلاعات سلامت دهان، آموزش بهداشت دهان و وارنیش فلوراید انجام شد.

۴- برنامه فیلد خارج از دانشکده در ترم بهمن سال تحصیلی ۹۵-۹۴ با مراجعه به ۱۱ مدرسه (یک مدرسه در منطقه شورآباد کهریزک، چهار مدرسه در منطقه خاوران و شش مدرسه در منطقه تهرانپارس) ادامه یافت. در مجموع در این مدارس به تعداد ۲۸۴۶ دانش آموز خدمت ارائه شد که ۱۳۸۶ نفر خدمات معاینه و ثبت اطلاعات سلامت دهان و آموزش بهداشت دهان، و ۱۴۶۰ نفر خدمات معاینه و ثبت اطلاعات سلامت دهان، آموزش بهداشت دهان و وارنیش فلوراید را دریافت کردند. قابل ذکر است قسمت اعظم این خدمات با هماهنگی انجام شده با معاونت بهداشتی دانشگاه و در امتداد طرح ملی تحول سلامت دهان انجام شده است.

۵- همچنین در قالب طرح تحقیقاتی ارتقاء سلامت دهان مادران و کودکان پاکدشت- پیشوا، اعضای هیات علمی و رزیدنت های این بخش به صورت فعال درگیر مطالعه جامعه، انجام مصاحبات و برگزاری جلسات فوکوس گروپ با کارکنان بهداشتی و طراحی الگوی ارتقاء سلامت برای گروه مادران، کودکان و مدارس بودند. همچنین در راستای همین طرح، تعداد ۱۶۰۰ دانش آموز، ۸۰۰ کودک سه ساله و ۷۵۰ مادر در پاکدشت و پیشوا خدمت معاینه و ثبت اطلاعات سلامت دهان را دریافت کردند که این کار با مشارکت اعضای هیات علمی، رزیدنت ها و دانشجویان ترم ۱۲ صورت گرفت.

SWOT در حیطة خدمت به جامعه:

Strengths: سابقه همکاری با آموزش و پرورش و شبکه

Weaknesses: تعداد ناکافی فیلدها- متنوع نبودن فیلدها- تک بعدی بودن فیلدها- بی هدف بودن فیلدها- کاهش نظارت کافی در فیلدها به خاطر تعداد زیاد دانشجو و تعداد کم اعضای هیات علمی- نیروی انسانی کم بخش برای فیلد - نداشتن Clean house برای آموزش بهداشت

Opportunities: امکان همکاری با آموزش و پرورش و شبکه در راستای طرح تحول، امکان استفاده از امکان بیتوته و ارائه خدمات به جوامع کوچک

Threats: عدم تامین منابع مالی لازم از طرف دانشگاه یا شبکه، مشکل اعزام دانشجویان به مناطق خارج از شهر، عدم بهره برداری مناسب از نتایج معاینات در فیلد توسط مدارس

اهداف و برنامه ها:

خدمت به جامعه

هدف کلی: ارتقاء سطح خدمات بخش COH به جامعه

هدف اختصاصی ۱ : ارتقاء ارائه خدمات سلامت دهان همراستا با طرح تحول سلامت دهان

فعالیت ها:

- افزایش هماهنگی با معاونت بهداشتی در جهت انتخاب مدارس و ارائه خدمات
- افزایش هماهنگی با آموزش دانشکده جهت آزادسازی روز کامل در برنامه آموزشی برای ارائه خدمات در فیلد
- استخدام دو دندانپزشک عمومی جهت حضور در فیلد و نظارت بر دانشجویان
- ایجاد امکان بیتوته دانشجویان و اساتید در یک منطقه جهت برنامه ریزی ارتقاء سلامت در جامعه
- ایجاد امکان همکاری دانشجویان ترم آخر در مراکز بهداشتی درمانی جهت آشنایی نزدیک با شبکه و برنامه های بهداشتی کشور
- استفاده از پتانسیل دانشجویان پی اچ دی در برنامه ریزی بهداشتی در شبکه
- انجام کمپین های یک روزه سلامت دهان در مناطق مختلف با بسیج کردن دانشجویان

پیش نیازهای لازم برای اجرای فعالیت ها:
مشابه آموزش عملی

❖ فعالیت های بین المللی

مرکز همکاری سازمان جهانی بهداشت